

2. Бондар М. С. Успішна адаптація як умова гармонійного розвитку особистості / М. С. Бондар // Сучасна школа України (вкладка). – 2011. – № 6. – С.1–72.
3. Коробко С.Л. Робота психолога з молодшими школярами : методичний посібник. / С.Л. Коробко, О.І. Коробко – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
4. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Либідь, 1989. – 608 с
5. Лейтес Н.С. Раннее проявление одаренности // Вопросы психологии. – 1988. - №4. – С. 98-107.
6. Северина С. М. Успішна адаптація як умова гармонійного розвитку особистості / С. М. Северина // Психолог. – 2008. – № 40. – С. 21 – 24.
7. Шкільова Г. М. Система завдань як умова забезпечення успішності процесу адаптації молодшого школяра до вимог навчального процесу / Г. М. Шкільова // Вісник держ. ун-ту ім. Франка. – Житомир, 2011. – Вип. 58. – С. 13–16.

Статья посвящена обобщенной точке зрения на понятие «одаренности детей», выделяются признаки одаренности и принципы обучения. Исходя из основных предпосылок эффективности обучения и успешности социализации одаренных детей отмечаются требования к личности учителя, необходимость целенаправленного формирования сознания будущего специалиста. Профессиональная компетентность и психологическая готовность к работе с одаренными детьми признается особенностью успешности детской социализации.

Ключевые слова: одаренность, признаки одаренности, профессиональная компетентность, профессиональное самосознание.

The article is devoted to a generalized point of view on the concept of "gifted children", highlighted signs of giftedness and learning principles. On the basis of the basic prerequisites of a learning efficiency and success of the socialization of gifted children are marked by the personality of the teacher requirements, the need for purposeful formation of the consciousness of the future specialist. Professional competence and psychological readiness for work with gifted children is recognized feature of the success of the children's socialization.

Key words: talent, signsof talent, professional competence, professional identity.

УДК 37.02:373.3

Товканець Ганна Василівна,
доктор педагогічних наук, професор,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

В статті розглядаються особливості розвитку початкової освіти в європейських країнах. Обґрунтовано, що критеріями початкової освіти є систематичне навчання основним знанням, навичкам і компетенціям; типовий вік учнів і тривалість навчання; здійснення організації навчання одним учителем. Проаналізовано особливості організації початкової освіти у Великій Британії, Ірландії, Німеччині, Фінляндії, Чехії. Визначено, що навчання на рівні початкової освіти в Україні ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, пріоритетним завданням є мотивація учнів та формування у них уміння самостійно вчитися.

Ключові слова: початкова школа, європейські країни, учні.

Постановка проблеми. Сучасна школа має сприяти розвитку демократичної культури, формуванню необхідних для проживання в європейському співтоваристві компетентностей, політико-правових і соціально-економічних знань. Адже нове тисячоліття тісно пов'язується з новою філософською парадигмою – збереження і збагачення людських цінностей. Пріоритети загальноєвропейської освіти полягають у наданні молодому поколінню знань про спільну європейську спадщину та формування практичних умінь адаптуватися до життя й навчання в різних країнах Європи, бути мобільними, соціально здібними, здатними до комунікації та захисту своїх прав. Освіта розглядається як ключовий інструмент формування людського капіталу – сукупності знань, умінь та навичок індивіда, які використовуються ним для задоволення власних та суспільних потреб

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дослідженнях сучасних вітчизняних і зарубіжних науковців дуже часто звертається увага на вирішення освітніх проблем в європейських країнах. Зокрема, загальні питання розвитку європейської освіти були

предметом розгляду В. Андрущенка, В.Кременя, Л.Лук'янової, Н. Ничкало, Л. Хомич та інших. Питання реформування європейської освіти та її зміст виступають предметом наукового аналізу українських компаративістів Н. Лавриченко, О.Локшиної, О.Мілютіної, О. Огієнко, О.Першукової, А. Сбруєвої та інших. Дослідженню змісту загальної та вищої європейської освіти присвятили свої роботи такі науковці, як Н. Авшенюк, Н. Бідюк С.Калашнікова О.Матвієнко, Л. Пуховська та інші.

Варто зазначити, що в системі безперервної освіти першою ланкою є навчання у початковій школі, що виступає підґрунтям, на основі якого формується подальше сприйняття наукових знань та безпосереднє формування відповідних компетентностей. Процеси розбудови сучасної школи невіддільні від процесів оновлення європейської та національної освіти загалом, що зумовлює звернутися до досвіду становлення і розвитку початкової освіти в європейських країнах.

Мета статті – здійснити стислий аналіз розвитку початкової освіти в європейських країнах на початку ХХІ століття.

Європейська освітня стратегія, за визначенням В.Огнев'юка, є новим етапом у розвитку концепції сталого людського розвитку, на якому сфера освіти стає ключовим індикатором сталого розвитку, що відображає багатоаспектність суспільного життя, закономірності його відтворення і розвитку [6, с. 28].

Результати дослідження. Початкова освіта в європейських країнах відповідає 1 рівню Міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО), тобто перший рівень систематичної освіти. Потрібно зазначити, що Міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО) є частиною Міжнародної системи соціальних і економічних класифікацій Організації Об'єднаних Націй, застосовуваних у статистиці з метою збору і аналізу порівнюваних на міжнародному рівні даних [2, с.37].

Освітні програми в європейських країнах, що відносяться до рівня МСКО 1, можуть називатися по-різному, наприклад, початкова освіта, елементарна або основна освіта (етап 1 / молодші класи, якщо система освіти має одну програму, що охоплює рівні МСКО 1 і 2). З метою порівнюваності даних на міжнародному рівні для позначення рівня МСКО 1 найчастіше використовується термін «початкова освіта».

Програми рівня МСКО 1, або «початкова освіта», як правило, спрямовані на навчання основним навичкам читання, письма та математики (тобто, грамотність і лічба) і на формування основи для вивчення і розуміння основних галузей знань, для розвитку особистості і соціального розвитку та для підготовки до навчання на першому етапі середньої освіти. Навчання спрямоване на отримання освіти на початковому рівні складності з мінімальною спеціалізацією, якщо така є. Важливими критеріями початкової освіти є такі: а) систематичне навчання основним знанням, формування навичок і компетенцій; б) типовий вік учнів і тривалість навчання; в) навчання, як правило, організовується одним учителем.

Освітня діяльність на рівні початкової школи в європейських країнах найчастіше організована за розділами, проектам або розширеними галузями навчання із застосуванням комплексного підходу до навчання.

Основне завдання європейської початкової освіти – створити дитині найсприятливіші умови для розвитку особистості, враховуючи потреби суспільства та існуючі в ньому суперечності, дати базові знання та навички, необхідні для подальшого розвитку та входження в суспільство. Важливою умовою освітнього процесу у початковій школі в європейських країнах є тісна співпраця вчителів з батьками.

У початковій школі починається систематичне навчання читання, письму і математики. Хоч деякі програми МСКО (наприклад, дошкільна освіта) вже могли дати певні навички читання, письма та математики, діти ще міцно не засвоїли навчальний матеріал, у них ще не сформувалися основні навички й уміння, їхні знання не повною мірою відповідають критеріям, щоб їх можна було віднести до розряду МСКО 1. Перехід від дошкільної до початкової освіти, як правило, характеризується навчанням дітей в спеціально призначених, визнаних державою, початкових навчальних закладах або за спеціальною програмою в інших освітніх установах.

У початковій школі, як правило, один учитель несе відповідальність за групу дітей і забезпечує

навчальний процес, часто організовуючи його за розділами, проектами або розширеними сферами навчання на основі комплексного підходу (особливо в перші роки початкової освіти). Для проведення занять за спеціалізованими предметами в класі можуть працювати й інші вчителі, які мають педагогічну підготовку з викладання основних предметів.

Загальні цілі початкової освіти реалізуються через зміст навчання окремих предметів. В європейських країнах зміст початкової освіти має багато спільних елементів. Деякі відмінності можуть бути у варіативних предметах та індивідуальному навчанні. У всіх країнах навчальний план включає рідну мову, математику, мистецтво і фізичне виховання, релігію чи етичну освіту, громадянську освіту, природничі та соціальні науки, в більшості країн – декілька іноземних мов (як правило, на третьому чи четвертому році навчання) [10, с. 15].

За МСКО учень, який закінчив 1 рівень підготовки за освітніми програмами, має мати навички говоріння слухання, читання та письма, навички читання та слухання, що передбачають здатність висловлювати думки перед аудиторією, слухати, сприймати, розуміти інших, брати активну участь у групових дискусіях та обговореннях. Навички читання та письма включають здатність читати тексти художньої та документальної літератури сприймати прочитане та критично оцінювати з елементами критичного аналізу, здатність читати з різними цілями і для різних аудиторій. Окрім цього учень повинен використовувати широкий спектр інформаційних джерел та ІТ як засобів для знаходження навчальної інформації для аналізу й інтерпретації, оцінювання та презентації інформації. Використання ІТ сприяє формуванню вміння приймати рішення, обробляти інформацію, креативно мислити та використовувати ІТ у процесі опанування решти навчальних предметів.

Рівень МСКО 1 також включає програми для людей з особливими потребами, якщо програма надає систематичну освіту і навчання, що спрямовані на формування основних навичок читання, письма та математики, незалежно від віку учасника. Цей рівень також включає програми другого шансу або програми реінтеграції. Подібні освітні програми зазвичай розраховані на осіб які залишили школу до завершення початкової освіти, дозволяючи їм повернутися до навчання і завершити початкову освіту. Учасники таких програм, як правило, є старшими за цільову вікову групу рівня МСКО 1 (але вони не обов'язково є дорослими).

До рівня МСКО 1 також відносяться програми з ліквідації неписьменності в рамках формальної та неформальної освіти, схожі за складністю змісту з програмами, класифікованими як програми початкової освіти і призначені для дорослих і підлітків, що старші за типовий вік учнів рівня МСКО 1

Термін навчання у початковій школі європейських країнах є різним. Наприклад, у Франції - діти віком 6-11 років, Німеччині – з 6 до 10 років.

Безумовно, в кожній європейській країні початкова школа має свої особливості. Так, у Великій Британії у початковій школі навчаються діти 7 – 13 років, де навчання завершується особливим екзаменом, без якого шлях на подальше навчання є неможливим. Але існує і альтернативна школа – з 4 до 11 років з подальшим переходом на другу стадію – секундарну школу.

Державний стандарт початкової освіти у Великій Британії базується на засадах особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, що передбачає врахування індивідуальних особливостей розвитку учнів, їх потреб та можливостей практичного застосування набутих знань на наступних освітніх рівнях

У Фінляндії кожна дитина має право на попередню початкову освіту, яка взагалі починається за один рік до початку обов'язкової освіти, тобто в шість років. Попередню початкову освіту може бути отримано в школі чи дитячому садку, сімейному дитячому садку або в інших відповідних освітніх установах. Здобувати обов'язкову освіту дитина починає в той рік, коли їй виповнюється сім років і триває до 16-17. Держава гарантує безкоштовну основну освіту, що означає забезпечення безоплатним навчанням, підручниками, зошитами, основними канцелярськими приладами, харчуванням. Багато уваги приділяється вивченню іноземних мов: у третьому класі починається вивчення англійської мови, в четвертому класі учень вибирає факультативний курс іноземної мови (французька, німецька або російська), у сьомому класі починається вивчення як обов'язкової шведської мови.

В Ірландії початкова школа передбачає навчання впродовж 8 років, як правило з 5 до 12 років. Початкова школа передбачає навчання впродовж 2 років за системою дошкільного навчання та 6 років шкільного навчання. Дітей знайомлять з основами наук і мистецтв. Але навчання в більшій мірі спрямоване на ігрову форму. Діти вивчають англійську й ірландську мови, математику, предмет із узагальненою назвою «Суспільство та навколишнє середовище», займаються зображувальним та прикладним мистецтвом, музикою та спортом. Національний курикулум початкової школи Ірландії (1999) наголошує на необхідності використання учителями різноманітних форм навчання учнів (індивідуальної, парної, групової, фронтальної) залежно від матеріалу та поставлених цілей. Вибір методів навчання здійснюється під впливом таких об'єктивних факторів, як кількість учнів у класі, кількість та якість засобів навчання, вік та рівень розвитку учнів тощо. Після закінчення початкової школи проводиться тестування на визначення загального розвитку і знання основних предметів [5].

У Чехії рівень МСКО 1 реалізується впродовж 5 років, тобто – це 1-5 класи загальноосвітньої школи. Початкова ланка освіти в Чехії – так звана первинна освіта (*primární vzdělávání*), що в національних кваліфікаційних рамках зазначається як ISCED 1. Завдання початкової освіти в Чехії: формування стратегії навчання, що спрямована на творче мислення, ефективне спілкування, збереження фізичного та психічного здоров'я підрастаючого покоління; формування культури взаємодії, толерантності, вміння бути уважним і терпимим до інших людей, різних культур і духовних цінностей, реально оцінювати свої здібності і можливості та застосовувати їх разом зі знаннями і навичками у вирішенні життєвих ситуацій та майбутньому професійно-практичному застосуванні [11].

Необхідно зазначити, що пріоритетної позиції у початковій школі багатьох європейських країн набуває громадянська освіта, яка розглядається як потужний чинник підготовки молодого покоління до активної участі

у громадському житті суспільства, поваги до різних культур. Аналіз наукових джерел [1; 8; 9; 10] дає змогу стверджувати, що у початковій школі європейських країн практикують міждисциплінарний підхід, за якого знання про Європу і демократію включаються до змісту дисциплін гуманітарного циклу та який в умовах трансформації освіти на компетентнісних засадах сприяє формуванню соціальних та комунікативних компетенцій. Базовими темами у змісті початкової освіти залишаються теми з історії, географії, сучасних іноземних мов та громадянства. Враховуючи вікові особливості молодших школярів та багатоаспектність і складність навчання, впровадження стандартів європейської освіти у навчальний процес початкової школи відбувається поступово, у різні роки навчання, із поступовим збільшенням обсягу інформації з цієї проблематики [8, с. 65].

Однією з міжпредметних тем є «Вчити мислити по-європейськи та глобально», що передбачає виховання майбутніх громадян Європи, які усвідомлюють європейську й одночасно зберігають національну ідентичність, а також підтримують традиційні європейські цінності: гуманізм, свободу волі, моральність, застосування закону та особистої відповідальності разом з раціональним міркуванням, критичним мисленням і творчістю. У Чеській Республіці уже з початкової школи передбачено ознайомлення дітей з національною історією та її ролі у розвитку європейської та світової історії. Учні отримують базові знання щодо подій, особистостей, процесів та явищ національної історії у контексті європейського й світового розвитку, дізнаються про ключові фази історичного розвитку цивілізації та взаємозв'язки між регіональною, національною і світовою історією, культурою (політична культура, суспільне життя, цивілізація, мистецтво), у тому числі європейською [9, с. 340].

Таким чином, в європейських країнах актуальним завданням сучасної початкової школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Результатом такого процесу має бути сформованість загальної компетентності людини, яка включає сукупність ключових компетенцій і є інтегрованою характеристикою особистості. Важливим критерієм результату підготовки у початковій школі є сформовані вміння та навички критичної самооцінки власної діяльності та визначення шляхів покращання навчальних досягнень. Учні повинні вміти визначати мету навчання, оцінювати власний рівень розвитку та результати досягнень, знаходити проблеми, які стоять на заваді власного розвитку. Уміння долати проблемні ситуації включає вміння знаходити і розуміти причини проблем та знаходити шляхи їх подолання.

У Україні Державний стандарт початкової освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової засвоєння змісту початкової загальної освіти та спрямований на розвиток особистості учня, формування його комунікативної компетентності та загальних уявлень про мову як систему і літературу, формування в учнів комунікативної компетентності шляхом засвоєння доступного і необхідного обсягу знань з мови навчання, опанування

всіх видів мовленнєвої діяльності та набуття певного соціального досвіду; формування природознавчої компетентності учня шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, способів навчально-пізнавальної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у різних сферах життєдіяльності та природоохоронної практики; особистісний розвиток учня, формування його соціальної і громадянської компетентностей шляхом засвоєння різних видів соціального досвіду, що складається із загальнолюдських, загальнокультурних та національних цінностей, соціальних норм, громадянської активності, прийнятої в суспільстві поведінки, толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій і різних думок; формування здоров'язбережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього, розвитку особистої фізичної культури; формування і розвиток в учнів технологічної, інформаційно-комунікаційної та основних компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві. Початкова школа є однією з ланок неперервної освіти, що логічно продовжує дошкільну освіту, створює базу для успішного опанування учнями технологій основної школи та здобуття професійної освіти; формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування моральних цінностей та способів діяльності шляхом здобуття власного досвіду.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Модернізація системи української шкільної освіти актуалізувала інтерес педагогічної спільноти до проблем трансформації змісту, використання варіативних форм організації навчання, розробки нового механізму психологічної підтримки учнів тощо. Загальна середня освіта повинна бути спрямована «на перебудову та оновлення змісту, форм і методів організації навчально-

виховного процесу на засадах дитиноцентризму, особистісної орієнтації, компетентнісного підходу; підвищення ефективності навчально-виховного процесу на основі впровадження досягнень психолого-педагогічної науки, педагогічних інновацій, інформаційно-комунікаційних технологій; створення умов для диференціації навчання, посилення професійної орієнтації, забезпечення профільного навчання, індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів та здібностей; розвиток та підтримку системи роботи з обдарованими дітьми та учнівською молоддю» [3].

Трансформація змісту початкової освіти має сприяти, перш за все, удосконаленню компетентнісного й особистісно-діяльнісного підходів та організації навчального процесу на принципах гуманізації, цілісності, наступності, загальнолюдських і національних цінностей, потреб загальнокультурного розвитку молодших школярів. Проте пріоритетним завданням початкової школи на сучасному етапі є формування в учнів бажання та вміння самостійно вчитися, оскільки пізнавальна самостійність є передумовою й результатом розвитку дитини. Важливо сформувати в учнів бачення стратегії навчання, що впливає на мотиваційну сферу, на можливість творчо мислити, ефективно спілкуватися та співпрацювати, на захист фізичного і психічного здоров'я, розвиток творчих цінностей, збереження навколишнього середовища, бути уважним і терпимим до інших людей, до різних культур і духовних цінностей.

Вище окреслене вимагає вивчення проблеми реформування початкової освіти, що і визначає перспективи подальших досліджень, зокрема таких, як удосконалення змісту початкової освіти в країнах Європейського Союзу, підготовки майбутніх учителів початкової школи з урахування сучасних тенденцій розвитку європейського і українського суспільства тощо.

Список використаних джерел

1. Локшина О. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу - друга половина ХХ - початок ХХІ ст. [монографія] / Олена Локшина / - К.: Богданова А. М., 2009. – 404 с.
2. Международная стандартная классификация образования, МСКО Институт Статистики ЮНЕСКО, Канада, 2013. - 89 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov>.
4. Ничкало Н. Г. Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта, філософія, педагогічні парадигми, прогноз : [монографія] / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер, О. В. Чалий / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003. – 853 с.
5. Образование за рубежом. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academiconsult.ru/>
6. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія / В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа та ін.; за ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Едельвейс, 2012. – 334 с
7. Про виконання Регламенту (ЄС) № 452/2008 Європейського Парламенту та Ради про складання та розробку статистики з освіти та навчання протягом всього життя, що стосується статистики в галузі систем освіти та професійної підготовки // Офіційний вісник Європейського Союзу. 2011. – № 3. – С. 27 - 29.
8. Ярова О. Тенденції упровадження європейського виміру у початкову освіту Євросоюзу / Олена Ярова // Порівняльно-педагогічні студії. – 2013. - № 4 (18) – С. 63 – 71.
9. Eurydice. Eurybase. The Information Database on Education Systems in Europe. The Education System in Czech Republic. 2008/09. – Brussels : EACEA (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency), 2009. – 385 p.
10. Dravecký Ján, Teória a prax primárneho VZDELÁVANIA // Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku / Inštitút Juraja Páleša v Levoči, 2011. – 54 с.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jan.dravecky.org/>

11. Skolsky zakon v České Republice, 2004.doc [Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.msmt.cz/dokumenty/>]

В статті розглядаються особливості розвитку початкового освіти в європейських країнах. Обґрунтовано, що критеріями початкової освіти є систематичне навчання базовим знанням, навичкам і компетенціям; типовий вік учасників і тривалість навчання; організація навчання одним вчителем. Проаналізовані особливості організації початкової освіти в Великобританії, Німеччині, Ірландії, Чехії, Фінляндії. Визначено, що навчання на рівні початкової освіти в Україні ґрунтується на принципах особистісно орієнтованого і компетентного підходів, пріоритетною задачею є мотивація учасників і формування у них вміння самостійно вчитися.

Ключові слова: початкова школа, європейські країни, учні.

The article is devoted to peculiar features of primary education in European countries. It has been proved that the criteria of primary education are: a systematic teaching of basic knowledge, skills and competencies; the typical age of students and study duration; the organization of training is carried out by one teacher. Educational activity at primary school is organized according to sections, projects or expanded branches of learning with application of integrated approach to learning. The peculiar features of primary education in the UK, Germany, Ireland, Czech Republic and Finland have been analysed. The main objectives of European primary education – are the creation of the most favourable conditions for the individual development of a child, taking into account the needs of society and the existing contradictions in it, to give basic knowledge and skills needed for the future development and integration to the society. The student, who completed the first training level according to educational programs, should have the skills of speaking, listening, reading and writing, reading and listening skills, which provide the ability to express thoughts to the audience, to listen, to perceive, to understand and respond to the others, to participate actively in group discussions and debates. Reading and writing skills include the ability to read texts of fiction and documentary literature, perceive and evaluate with the elements of critical analysis, ability to read for different purposes and audiences. Important criteria of the results in primary school preparation are crystallised skills of critical self-assessment of their own activity and identification of the ways improving educational achievements. Schoolchildren should be able to determine the aim of the study, to evaluate their own level of development and results of their achievements, to find problems that hinder their development and find ways to overcome them. The ability to overcome problematic situations includes the ability to find and understand the nature of the problems and find ways to overcome it.

It has been determined that the study at primary education level in Ukraine is based on the principles of personal - oriented and competence approaches, priority objective is the motivation of schoolchildren and the formation of the ability to self-study. Modernization of the content of primary education should contribute to the educational process on the principles of humanization, integrity, continuity, common human and national values, and common cultural needs of younger students' development.

Key words: primary school, European countries, schoolchildren.

УДК 371 (477.83)

Марія Шиманська,

ад'юнкт,

Полонійна Академія в Ченстохові,

Польща

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНИЦТВА В ПОЛЬЩІ КРИЗЬ ПРИЗМУ СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНЬОЇ НЕРІВНОСТІ (XIV – XVIII СТ.)

У статті проаналізовано особливості розвитку польського шкільництва у період процвітання Польсько-Литовського князівства в контексті вивчення проблеми соціально-освітньої нерівності; розкрито форми та масштаби вияву соціальної нерівності в сфері освіти в Польській державі окресленого періоду; виявлено спільні й специфічні риси розв'язання проблеми освітньої нерівності у Польщі та країнах Західної Європи; акцентовано увагу на аналізі діяльності Народної едукативної комісії у питанні розвитку народної освіти

Ключові слова: освітньо-соціальна нерівність, шкільництво, гуманізм, просвітницька діяльність, народна освіта.

Постановка проблеми. Проблема освітньої нерівності докладно вивчалася філософами, культурно-громадськими діячами й педагогами різних історичних періодів, незалежно від існуючого суспільного ладу та соціокультурних умов. Внаслідок цього виникли різні способи пояснення, оцінювання та інтерпретування фактів і явищ, пов'язаних з нерівністю освітніх шансів, участі в навчанні і вихованні, умов і результатів освіти. Водночас соціологічний вимір освіти репрезентує її як

важливу складову суспільних інститутів, що виконує низку необхідних функцій для забезпечення сталого розвитку суспільства. Відтак вивчення наявних в історії педагогічної думки підходів до осмислення і трактування проблеми освітньої нерівності та шляхів її розв'язання в освітній практиці є основою для вироблення й апробації сучасних теоретичних концепцій щодо подолання названих негативних тенденцій, що мають місце і в сучасній практиці